

TA'LIMDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI TADBIQ QILISH ORQALI INTELLEKTUAL KAPITALNI TAKROR HOSIL QILISH YO'NALISHLARI

Toshkent davlat iqtisodiyot

universiteti tayanch doktoranti

Karimova L.S.

Kalit so'zlar: raqamli transformatsiya, raqamli texnologiyalar, innovatsion tafakkur, intellektual kapital, sun'iy intellekt, konstruktivizm nazariya, raqamli infratuzilma.

Ключевые слова: цифровая трансформация, цифровые технологии, инновационное мышление, интеллектуальный капитал, искусственный интеллект, теория конструктивизма, цифровая инфраструктура.

Keywords: digital transformation, digital technologies, innovative thinking, intellectual capital, artificial intelligence, constructivism theory, digital infrastructure.

Annotatsiya: Mazkur maqolada intellektual kapitalni takror hosil qilishda raqamli texnologiyalarning o'rni va ahamiyati yoritib berilgan

Аннотация: В данной статье рассматривается роль и значение цифровых технологий в воспроизводстве интеллектуального капитала.

Annotation: This article highlights the role and importance of digital technologies in the reproduction of intellectual capital.

Kirish

Zamonaviy ta'lim tizimi oldida turgan eng muhim vazifalardan biri – raqamli transformatsiya jarayonlarini izchil amalga oshirish orqali intellektual kapitalni shakllantirish va uni takror hosil qilish mexanizmlarini yo'lga qo'yishdan iborat. Raqamli texnologiyalarning ta'limga integratsiyalashuvi bilimlar oqimi, ko'nikmalarni rivojlantirish va innovatsion tafakkurni shakllantirishga xizmat qiluvchi muhim omilga aylanmoqda. Bu

jarayonda intellektual kapital – inson resurslari, bilimlar, tajriba va malakalar majmui sifatida jamiyatning taraqqiyoti uchun asosiy vosita bo‘lib xizmat qiladi.

Asosiy qism

1. Raqamli texnologiyalarni ta'limga tadbiq qilishning nazariy asoslari

Raqamli texnologiyalar, xususan, sun'iy intellekt, masofaviy ta'lim platformalari, o'quv analitikasi, AR/VR texnologiyalari va avtomatlashtirilgan baholash tizimlari – ta'lim jarayonining sifatini oshirish, shaxsiylashtirilgan o'qitishni yo'lga qo'yish va ta'lim oluvchining faolligini kuchaytirishga xizmat qiladi. Bu texnologiyalar kognitiv psixologiya va konstruktivizm nazariyalariga tayanib, o'quvchilar bilimini chuqurlashtirish hamda o'z-o'zini o'rganishga undaydi.

Raqamli ta'lim muhiti orqali:

O'quv resurslariga ochiq kirish ta'minlanadi;

O'qituvchilar va o'quvchilar o'rtasidagi muloqot tezlashadi;

O'quv jarayonining monitoringi va tahlili aniq va tizimli bo'ladi.

2. Intellektual kapitalni shakllantirish va takror hosil qilish

Intellektual kapital – bu inson kapitali (bilim va ko'nikmalar), tashkilot kapitali (axborot tizimlari, innovatsiyalar) va mijozlar kapitali (tashqi aloqalar va hamkorliklar) majmuasidir. Raqamli texnologiyalar aynan ushbu komponentlar o'rtasidagi uzviy aloqani mustahkamlab, bilimlarni takror ishlab chiqish (reproduksiya) imkonini yaratadi.

Takror hosil qilish mexanizmi quyidagi bosqichlarni o'z ichiga oladi:

Bilimlar bazasini shakllantirish;

Elektron resurslar va onlayn platformalar orqali bilimlarni uzatish;

Analitik vositalar orqali yangi bilimlar yaratish;

Innovatsion yechimlar asosida bilimlarni amaliyotga joriy etish.

3. Raqamli texnologiyalar va intellektual kapital o'rtasidagi uzviy bog'liqlik

Raqamli texnologiyalar orqali olingan bilimlar shaxsiy intellektual resursga aylanadi. Ular o'z navbatida jamiyatga, tashkilotga yoki ta'lim tizimiga xizmat qiluvchi kollektiv bilimga aylanishi mumkin. Bu jarayon:

Bilimlar almashinuvi va tarmoq asosidagi o'rganishni;

Raqamli pedagogik model asosida o'qituvchining ham intellektual rivojini;

Raqamli savodxonlik va tanqidiy fikrlashni rivojlantiradi.

Xulosa: Ta'limda raqamli texnologiyalarni samarali tadbiq etish – intellektual kapitalning asosiy manbai bo'lib, uni takror hosil qilish imkonini beradi. Bu esa nafaqat ta'lim sifatini oshiradi, balki innovatsion jamiyatga asos yaratadi. Shu bois, ta'lim strategiyalarini ishlab chiqishda raqamli infratuzilma, o'quv resurslari va intellektual muhit uyg'unligini ta'minlash dolzarb vazifa hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Toffler, A. (1980). The Third Wave. New York: Bantam Books.
2. Davenport, T.H., & Prusak, L. (1998). Working Knowledge: How Organizations Manage What They Know. Harvard Business School Press.
3. Nonaka, I., & Takeuchi, H. (1995). The Knowledge-Creating Company: How Japanese Companies Create the Dynamics of Innovation. Oxford University Press.
4. UNESCO. (2021). Digital Learning and Education in the Age of COVID-19. Paris: UNESCO Publishing.
5. OECD. (2020). Digital Transformation in Education: OECD Digital Economy Papers.
6. Brynjolfsson, E., & McAfee, A. (2014). The Second Machine Age: Work, Progress, and Prosperity in a Time of Brilliant Technologies. Norton & Company.

7. Siemens, G. (2005). Connectivism: A Learning Theory for the Digital Age. International Journal of Instructional Technology and Distance Learning.

8. Махмудов, Н. (2022). Raqamli iqtisodiyotda intellektual kapitalni rivojlantirish yo'nalishlari. Toshkent: Iqtisodiyot nashriyoti.

9. Karimov, A., & Toshpulatov, B. (2023). Ta'limda raqamli transformatsiya: zamonaviy yondashuvlar va texnologiyalar. O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi.